

Kiegészítés Hankó Ildikó: „Don kanyar” című cikkéhez, amely a Demokrata 2015. január 7-i számában jelent meg.

Koromnál fogva nem vettem részt a doni hadjáratban, csak 1945 tavaszán a dunántúli hadműveletekben. Felvidéki, lévai gimnazista diáktársaim közül az 1919-es évjáratúakra már sor került.

Háromuk közül már csak egy él, a másik kettőt itthon megrokkantként én temettem el. Sorsom sok baj ellenére hihetetlenül szerencsésen alakult. A Műegyetem soproni Karán nyolc féléven át vezérkari őrnagyok és ezredesek, nem pedig jutasi őrmesterek oktattak és vizsgáztattak minket a hadászati ismeretek legmagasabb szintjén.

Hadttörténeti szempontból néhány fontos tényezőt röviden, de kötelességemnek érzem az utókor számára ismertetni. Ezekben Kéri Kálmán vezérezredes, földim, tanárom és barátom alaposan felkészített.

A 1941. év márciusában Bácska vissza szerzése érdekében Szerbia ellen, a németek oldalán részt vettünk a háborúban. 1941 nyarán pedig másodjára is beléptünk a háborúba. A belépés oka a kassai szovjet bombázás volt (nemrég németországi hadiüzemek dokumentációiból kiderítettem, hogy valóban szovjet légitámadás érte Kassát). Nem Bárdossy László miniszterelnök a hibás az újabb hadba lépésünkben, hiszen nem ő volt a Legfőbb Hadúr. Téves volt a kivégzése, mert akik gyalázták és elítélték, nem ismerték az akkori magyar alkotmányt! Békekötésben, hadüzenetben a Kormányzó Úrnak volt joga dönteni. Őt viszont a szlovák, a román és a finn hadsereg megindulása befolyásolta, valamint nagytőkés-vállalkozó kártyapartnerei - Weiss báró, Korin báró - akik ezt mondták neki: „Bármilyen kicsi létszámmal, de részt kell vennünk a hadjáratban, mert máskülönben Hitler csapatai megszállják Magyarországot, és kiirtanak bennünket...” Nem csak a német megszállástól féltünk, hanem a „nyilas puccs” (a magyar-nácik Szolosán = Szálasi) hatalomra kerülésétől is. A német nyomásnak ezért kellett engedjünk, mert Berlin hatalomra segítette volna őket. Horthy Miklós kormányzó úrnak 1938-tól 1944-ig állandóan tartania kellett a nyilasoktól és ez 1944. októberében be is következett. „Szálasi” azért átkozom, mert 5 hónappal meghosszabbította Magyarország szenvedéseit és ezzel teljes bukásunkat idézte elő!

Két évvel voltunk 1941-ben a Kisantant szlovéniai, bledi konferenciája után, ahol kegyeskedtek megengedni, hogy hadseregünket fejleszthetjük, és nem kötelezünk többé a csak 35 ezer fős zsoldoshadsereg fenntartására. Két év alatt hogy lehet felkészülni a háborúban való részvételre?! Sehogy! Ez nem csak a gyorshadtestünk veszteségeire igaz, hanem a 2. Magyar Hadseregére is.

Ideig-óráig lehetett volna a fegyveres részvételt halogatni, lehetett volna hazánk stabilitásának megtartására hivatkozni, a román kőolajszállításokat és a balkáni német hadsereget fedezni, de csak addig, amíg a német hadműveletek el nem akadnak. Tehát a hadba lépésünktől nem lettünk volna képesek a végtelenségig távol maradni.

Miért kellett Hitlernek a Szovjetuniót megtámadnia? A román kőolajmezők ellen Besszarábiában felvonult a szovjet hadsereg, és mindössze 95 km-re voltak a román Ploiesti kőolajmezőktől. Ha elvész az olaj, elbukik a háború is (lásd 1944. augusztus 23.)! Sztálin arra várt, hogy milyen helyzetbe kerül a nyugati hadjárat után a német hadsereg. Ha a szovjet hadsereg megindul a román kőolajmezők ellen, akkor átrohan Közép-Európán, és eljut legalább a Rajnáig. Tehát elsősorban a román olaj védelme miatt és ezen kívül a Szovjetunió politikai taktikázása miatt kényszerültek a németek a Szovjetunió elleni hadjáratra. Hogy ki kezdte el a háborút, és kit kell ezért megbüntetni, azt mindig a végén a győztes dönti el.

Közrejátszott Magyarország magatartásában az is, hogy a román diktátor, Antonescu attól félt, hogy amíg ők keleten véreznek, az erdélyi magyar hadsereg elfoglalja Dél-Erdélyt. Ezért Bukarest állandóan intrikált ellenünk Berlinben.

A német katonai vezetés abban reménykedett, hogy Hitler törvényes hatalomra kerülése után a GESTAPO hamisított levéllel Tuhacsevszkij szovjet vezérkari főnököt és a volt cári képzett tisztikart ki tudja nyírni. Ez sikerült is Prágán át a beugratott Beneš közreműködésével, és a következménye a finn-szovjet téli háborúban be is bizonyosodott, sőt 1941 nyarán még a keleti front szovjet hadseregeivel szemben is. Amikor Sztálin megtudta kémjelentések alapján, hogy Japán nem támadja meg Szibériát, ezért a pihent, érintetlen szibériai hadosztályokat átvezényelte a nyugati frontra, Sztálingrádot, Moszkvát, valamint az egész Szovjetuniót a katasztrófától megmentette. Ezért volt akkora jelentősége a sztálingrádi szovjet győzelemnek, mert az USA a Perzsa-öböl kikötőjébe, onnan közúton és vasúton a Kaszpi-tenger kikötőjébe, majd hajókkal a felszabadult Sztálingrádon keresztül a Volgán egész Moszkva közelébe tudta a hadianyagot eljuttatni.

A német hadjárat a Szovjetunió ellen Hitler ostoba politikai gondolkodásával indult meg. Az „Übermensch”-elmélet, vagyis a szláv (orosz) népek lenézése és leigázása. Ha Hitler hadserege mögött felsorakozik a nemzeti orosz és nemzeti ukrán kormány, és megalakítják a front mögötti területeken ezeket a kormányokat, akkor a szovjet hadsereg valószínűleg összeomlott volna. Sztálin is okult, hogy milyen módon válaszoljon Hitlernek. A háborút nem a kommunizmus nevében, hanem az orosz haza védelméért indította. Ez erőt adott a partizánmozgalomnak is. Kéri Kálmán mondta el nekem, hogy nem a német hadsereg vadította meg az ukránokat és az oroszokat, hanem a német begyűjtő egységek, akik ugyanúgy leseperték a padlásról a betakarított élelmiszert, bevagonírozták az állatállományt, és hadipari rabszolgamunkára elvitték a lakosság erre alkalmas embereit. Ez váltotta ki az elkeseredést az oroszokban és az ukránokban, akik végülis arra az álláspontra helyezkedtek, hogy Hitler se különb, mint Sztálin, de ne legyünk a németek rabszolgái, maradjunk meg szlávoknak. Hitler és birodalmának tragédiája abból is eredt, hogy első világháborús örvezető volt, de nem harcoló katona, hanem hírvívő futár. Ezek után hogyan merete kezébe venni a német katonai vezetést?! Alkoholista édesapja gyerekkorában ütötte-verte, a család szeretetét nem ismerte, tehát lelkileg is sérült volt, egészségileg Parkinson-kórban szenvedett, amely miatt bal karját mindig igyekezett eltakarni. Hogyan fordulhatott elő, hogy a művelt német nép egy ilyen embert vezérnek befogadjon?! Nem a németek az okai, hanem a franciák a versailles-i békeszerződéssel tönkretették Németországot! A nyugati és főleg az amerikai nagytőke Hitlert azért támogatta, hogy összeugrassa a Német és a Szovjet Birodalmat, és püföljék agyon egymást „a harmadik jót nevet a markába” elv alapján. Hitler nem vette figyelembe a német katonai alapelvet, hogy Németország csak akkor győzhet egy háborúban, ha azt egyetlen fronton vívja meg (lásd. Moltke figyelmeztetését). Hitler nem egy fronton, hanem egyszerre négy fronton harcolt!... Nagyon ostoba tette volt, hogy Brauchitsch vezéreztetést félre állította, aki figyelmeztette egy várható katasztrófára. (ellenezte, hogy a téli nagy hidegben Moszkva ostromához fogjanak hozzá). Tudok Hitler jó néhány szédületes katonai melléfogásáról, de ezzel az olvasókat most nem akarom terhelni.

1942 tavaszán Keitel vezéreztetést Hitler azzal küldte Horthy Miklóshoz, hogy rendelje el a magyar hadsereg általános mozgósítását a szovjetek ellen. Horthy Miklós keményen ellenállt, és végül kompromisszumként annyiban maradtak, hogy a 2. Magyar Hadsereget, 200 ezer magyart küld ki a Don-vonal védelmére, de nehézfegyverekről a Német Birodalom fog gondoskodni, az élelmet mi küldjük, de német közvetítéssel. Tudomásul vettük, hogy a kiküldött hadsereget a legfelsőbb német vezetés alá rendelik.

Két nagyon fontos tényező játszott közre a tragédiánkban. Az egyik, hogy a magyar katonai vezetés a mozgósítást nem egy katonai körzetre kívánta összpontosítani, ne hogy súlyos vérvesztés esetén 3-4 vármegye férfilakosságát tizedeljük meg, hanem országos elosztással állítsuk össze a 200 ezer fős magyar

hadsereget. Ez viszont azzal a hátránnyal járt, hogy össze nem szokott, közös gyakorlatokon részt nem vett hadosztályokból állt össze a 2. Magyar Hadsereg. Ez hamar megmutatkozott a fronton a katonai vezetésben. Vitéz Jány Gusztávot jelölték ki főparancsnoknak, aki első világháborús tapasztalattal rendelkező, kiváló katona volt, de Kéri Kálmán szerint eddig csak hadosztály szinten tudott bizonyítani. Viszont csak ő vállalta a hadsereg vezetését. Nem önálló stratégiát alakíthatott ki, azt a német hadsereg határozta meg. Akik Jány Gusztávot ok nélkül bűnösnek kiáltják ki, tévesen ítélik meg a helyzetet. Jány Gusztáv lélektani problémája az volt, hogy ha megadja magát és a 2. Magyar Hadsereget a szovjeteknek, akkor a németek történelmük során a magyar hadsereget fogják kárhóztatni a háború elvesztéséért. Ez a tényező jelentős mértékben közrejátszott Jány Gusztáv döntéseiben. A doni katasztrófánkban nagy szerepe volt annak, hogy a németek a román, az olasz és a magyar hadseregeknek a Don jobb partján 200-200-200 km frontszakaszt jelöltek ki. Az azonos hosszakon a román és az olasz hadseregekhez képest a magyar hadsereg csak $\frac{2}{3}$ arányos létszámmal tudott védekezni. A tőlünk délre csatlakozó olasz frontszakaszon az olaszok megegyeztek a szovjet ellenféllel, hogy harc nélkül vonulnak vissza, ha nem támadják őket. Erről az olaszok a magyar szomszédot nem tájékoztatták! Hirtelen nyitva lett a déli frontszakasz, és nemcsak Urivnál özönlöttek be a szovjet páncélosok, hanem itt is. Ulrich Ferenc zászlós diáktársamtól tudom, hogy ők február 12-ig tudták tartani a frontszakaszukat, és csak a páncélos bekerítés miatt kellett megadniuk magukat. Tehát egy hónapig tartottak ki itt, miközben már mindenki elmenekült, fogságba esett, vagy hősi halott lett. Tehát a lévaiak az első nagy, az urivi szovjet áttörés után még egy hónapig védték az állásaikat.

U. Ferenc diáktársam a voronyezsi gyűjtőfogolytáborba került. Onnan emelte ki később őt az NKVD, a lakosság elleni atrocitások megbüntetése miatt. A hadbíróság hamis tanúkat vonultatott fel. U. Ferenc jól értette őket, hiszen Léván magyar anyanyelvén kívül tanult szlovákul, csehül, németül, franciául és oroszul is. A szovjetek jól ismerték a nemzetközi hadijogot, éppen ezért a bírósági vádat sose partizánok megöléséért indították, hanem a civil lakosság ellen elkövetett atrocitások ürügyén. U. Ferenc nem akart a védelmében oroszul megszólalni a hadbíróság előtt, mert attól tartott, hogy akkor kémként kezelik, esetleg ki is végzik. Huszonöt év GULAG-rabságra ítélték, de nyolc év után 1956 tavaszán átadták a magyar ÁVÓ-nak. Így került a kőbányai gyűjtőfogházba, ahonnan a forradalom szabadította ki. Nem emigrált Nyugatra, haza akart jutni Lévára. A csehek azonban azt válaszolták, hogy: „van elég szlovák fasisztánk, nem kell a létszámukat magyarokkal növelni!” (jellemző, hogy 1944 decemberében Léva melletti Siklós hegyen az aragonit kőbánya épületeiben Malinovszkij szovjet marsall berendezte a főhadiszállását, azért itt, mert a Garam folyó keleti, bal partján kialakított frontvonalat innen jól tudta figyelni és irányítani. Innen indult el tavasszal a hadjárat. Ide igyekezett sok szlovák fasiszta egy-egy demizson pálinkával és ezért a szovjet parancsnokság lepecsételte az igazolásukat, hogy ők partizánok voltak. Ennek köszönhetően menekült meg sok szlovák a politikai felelőségre vonás alól).

U. Ferenc priusza miatt itthon értelmiségi állást nem vállalhatott. Lencsecsiszoló munkásként dolgozott Budapesten, szilikózist kapott, és nyugdíjazták. A Szovjetunió 50. (1967.) jubileumi évében én erősködtem vele, hogy a mentességi kérvényt nyújtsa be Moszkvának. Nagy unszolással sikerült ezt elérnem, mert lelkileg már mindent fel akart adni. Végül kedvező választ kapott Moszkvától, amelyben elismerték, hogy megalapozatlan volt az ellene hozott vád. Az egészségét már nem lehetett helyrehozni. Még 46 évet élt, de állandó orvosi kezelés alatt. 2006-ban Szentendrén temettük el.

U. Ferenc mondta el nekem, hogy nem a visszavonulásban vesztették el a legtöbb katonánkat, hanem a voronyezsi fogolytábor elviselhetetlen állapotai szörnyű tizedelést végeztek. A 80 ezer hadifogolyból tavasszal már csak 10 ezren éltek. A civil társadalom a doni katasztrófában a fagyhalált, a fagysérüléseket és a nagy hideget tekinti a legborzasztóbb állapotnak. Nem egészen így van ez, mert a voronyezsi fogolytáborban nemcsak a nagy hideg játszott közre honvédeink pusztulásában,

hanem takaró nélkül, katonaköpenyben aludtak, tisztálkodásra alig volt lehetőség, és a tetvek hamar elterjesztették a tífuszjárványt, és nagy pusztítást idézett elő a skorbut is. Ilyenek voltak a szovjet hadifogolytáborok ellátási viszonyai, mert a szovjetek nem hitték, hogy ilyen sok fogolyról kell majd gondoskodni. A lévai 22/III. és az 52/III. sz. zászlóaljából 1943 június 7-én, egy éves frontszolgálat után mindössze 58 honvéd került haza. Lévától nyugatra, a Garam jobb partján fekszik Kiskálna község, ahova baráti kapcsolatok kötöttek. 1943 Húsvét ünnepén a református gyászsztentiszteletre engem is meghívtak. A falu népe sírt, zokogott, mert mindegyik katona fiuk odaveszett. Két év múlva megszületett a II. Csehszlovák Köztársaság, amely megkezdte a magyarok üldözését, deportálását és állampolgári jogaitól való megfosztásukat. Beneš azzal érvelt, hogy a szlovákiai 700 ezer magyart könnyű elhelyezni Magyarországon, ha 200 ezer szlovákkal kicserélik, és 500 ezer svábot kitesznek Magyarországról, ahová helyükbe elfér még 500 ezer szlovákiai magyar. A 200 ezer magyarországi szlovákból mindössze 76 ezer szlovák volt hajlandó átköltözni Csehszlovákiába. Leginkább papok, tanítók, értelmiségiek és munkások voltak hajlandók áttelepülni. Akinek földbirtoka volt Magyarországon (lásd Békés megyei gazdag parasztokat. Nem voltak hajlandók áttelepülni. Nagy meglepetés volt viszont, hogy sok magyar csendőr a börtöntől és az akasztástól csehszlovák segítséggel menekült meg. Ha jelentkezett az áttelepülésre, akkor a Bizottság az ÁVO karmaiból is kiszedte őket.) Csehszlovákiából viszont a Bizottság jó módú paraszti családokat jelölt ki az áttelepítésre, figyelemmel arra, hogy a magyar közösségeket felbomlassza. 76 ezer szlovákkal szemben, 90 ezer magyart rakott ki a csehszlovák Bizottság. Kárpótlásukra és anyagi jóvátételükre a diktatúra idején nem került sor. A három bajtársam: Ulrich Ferenc, Orosházi Lajos és Füvessi József tartalékos zászlósok közül már csak Füvessi József él, 95 éves, Esztergomban lakik, súlyos betegen. Ő is megírta a doni tragikus élményeit, amely „A Don partjái és onnan vissza” c. könyvben a 41-59 sz. oldalakon olvasható. Ulrich Ferencet 2006-ban, Szentendrén temettem el, Orosházi Lajost 2008-ban, szülőfalunkban, a garamvölgyi Oroszkán.

Füvessi József írja a könyvben, hogy a hiányos fegyver és élelmiszerellátás ellenére a magyar honvédek tartottak ki a legtovább, amikor már egyetlen német sem volt a környéken, éppen ezért minden magyar honvéd megérdemelné az „Aranyvitéségi” kitüntetést. Félévszázadon át a bolsevista diktatúra idején hallgattunk, mindenki „bűnös” volt, ha a szovjet ellen kellett parancsra harcoljon. Így nőttek fel nemzedékek, és a közülük diplomázott pedagógusok még ma sem ismerik jól a magyar történelem igazi mozgató erőit. Ezek után mit várunk a mai fiatalságtól?! Ezért tartom fontosnak, hogy a Hadtörténeti Intézet udvarán a fali hősi emléktábla melletti ünnepségen kívül váljék országgóssá az áldozatokról való megemlékezés. Egyetértek Hankó Ildikóval, hogy ideje lenne központi doni emlékművet felállítani Budapesten.

1943 májusában Kállay Miklós miniszterelnök úr a doni katasztrófáról és a további teendőkről Lillafüreden konferenciát hívott össze. Ezen én a soproni Műegyetem képviselőjeként jelentem meg. Az első előadó vitéz Jány Gusztáv, a 2. Magyar Hadsereg főparancsnoka volt, aki tőlem 2 m-re magyarázta a kifüggesztett hadműveleti térképen Lajtos Árpád százados úr szárnysegédjével a doni hadműveleteket. Amikor ők eltávoztak, Kállay Miklós bejelentette nekünk, hogy a háborút elvesztettük, mi a véleményünk, hogyan kell ebből sikeresen kilépni. A döntő többség úgy nyilatkozott, hogy a szovjet hadsereget nem szabad hazánkba beengedni, védekezzünk a kárpáti erődvonallal (Árpád- és Szent László-erődvonala), és igyekezzünk az angolszász hadsereget legalább a Dunántúlra beengedni. Ezeket az álmokat a román Mihály király ügyes taktikája szertefoszlatta. Hazánk területe 1944/45-ben hat hónapon át nemcsak az amerikai szőnyegbombázás áldozata lett, hanem átgázolt rajtunk az Ukrán Front (I., II., IV. hadseregek). A németek a sok átállási próbálkozásunkat megtudva, elsősorban Dr. Szent-Györgyi Albert melléfogásának „köszönhetően” (angolok helyett a német hírszerzés karmaiba szaladt, Isztambulban). Horthy Miklós kormányzót Hitler a „sárgaföldig” leszidta, és hazánkat a náci Kisantant csapataival (a szlovákokkal, a

románokkal és a horvátokkal) akarta megszállni. A Német Birodalom megbízandó magyarországi Gauleutere, Edmund Vessenmayer erről Hitlert lebeszélte azzal az érveléssel, hogy ezekkel a magyar hadsereg szembe fog szállni és ez nagy baj lesz, mert akkor a román olajszállítás megszakad, és a balkáni német hadsereget is elvágják. Ezért vártak még egy évet, miután Bécs környékén elegendő német katonai erőt össze lehetett vonni a frontról Magyarország sikeres megszállásához. Ehhez Horthy Miklós kormányzót és katonai vezető kíséretét törbe kellett csalni. A kormányzó úr a megszállás ellenére azért nem mondott le, mert az 1918 őszi katonai összeomlás megismétlődésétől aggódva, az utolsó lehetőséget is a kezében akarta tartani. A Moszkvába kiküldött fegyverszüneti Bizottság a jegyzőkönyvet aláírta, de megvalósítani nem lehetett elsősorban azért, mert az angolszászok közölték velünk, hogy Magyarországot a Szovjetunióknak engedték át. (Churchill a nagy antikommunista politikus hírhedt nyilatkozata: „Hitlert legyőzzük, még ha ezért fél Európát át is kell engedjünk Sztalinnak!”) Ez olyan lelki megrázkódtatást okozott a nemzet nagy részében (kivéve a baloldaliakat), hogy az átállás azonnal megbukott (1944. október 15). Sokan a magyar katonai vezetést, a vezérkart hibáztatják ezért. Némileg ez is jelentősen közrejátszott, mert a katonatisztjeink attól tartottak, hogy a katyń-i lemészárolt lengyel tisztek sorsára jutnak. (Sok, békeidőben a diktatúra idejében kivégzett katontisztünk tragédiájáról tudok.) Volt ebben elfogadható érv is, mert Dálnoki Miklós Béla az 1. Magyar Hadsereg főparancsnoka hívására hiába állt át Galíciában egy magyar zászlóalj, a szovjetek annyira magabiztosnak hitték magukat, hogy a magyarokat lefegyverezték, és Szibériába, hadifogságba küldték. Mehlisz szovjet politikai vezérezredes azt mondta Kéri Kálmánnak, hogy Hitler 5-6 hét múlva összeomlik, mert a román olaj elfoglalásával a háborúnak vége lesz. Amiért Kéri Kálmán vezérkari főnök azt merte mondani Mehlisnek, hogy ez 5-6 hónapig is eltart, ezért Kéri Kálmánnak meg kellett ismernie az NKVD fogságot, majd később a recski magyar GULAG-ot is.

Az Antall-kormány idején Kéri Kálmán a Parlament korelnöke volt, és 1994 májusában, amikor megtudta, hogy Horn Gyula győzött, a szívéhez kapott és 93 éves korában meghalt. A kelenföldi Szent Gellért templomban én is búcsúztattam egyetemünk nevében.

Sokan Horthy Miklós kormányzó urat hibáztatják az 1944. október 15-i nagy kudarcunkért. Nem ő volt a hibás! Világpolitikai tényezők is közrejátszottak ebben. Winston Churchill álma az volt, hogy Berlint, Prágát és Bécset angol csapatok fogják felszabadítani. Ezt a tervét az amerikaiak lesepezték. Edvard Beneš csehszlovák elnök pedig arra játszott, hogy a szovjet front minél tovább pusztítsa a magyarokat, és kímélje meg a Cseh-Morva-medencét. „Ha a magyarokat minél tovább hagyjuk a szovjetekkel szembeszállni, akkor rákenhetjük az utolsó csatlós vadját, és az 1946. évi párizsi békekonferencián az I. Bécsi döntés (1938.11.02.) értelmében visszkapott felvidéki magyarok lakta sáv ismét Csehszlovákiáé lesz!” Az angolszász politikának nem volt érdeke, hogy a szovjet hadsereg a Rajnáig eljusson. 1945 március közepén az amerikai légierő bombázta Hegyeshalom, Sopron és Szombathely pályaudvarait. Megértettem belőle, hogy ez már nem a német hadseregnek szólt, hanem a szovjet hadsereget igyekezett késleltetni.

Magyarország elfoglalásában és legázolásában három ukrán hadsereg vett részt. Nőinket meggyalázták, hazánkat kirabolták, malenkij robotra, hadifogolytáborba és GULAG-ra magyarok százazreit vitték el hosszú évekre. 1944 novemberében a szovjet-ukrán hadsereg elfoglalta Kárpátalját, és 18-60 év között minden magyar férfit elhurcoltak rabszolgamunkára (lásd a szovjai haláltábor). Be akarták kebelezní Kárpátalja kibővítésére a Tisza folyóig terjedő síkságot, eltávolították a ruszin tanítókat és közigazgatási tisztviselőket, helyükre ukránokat ültettek. 1944. november 26-án Szovjet-Ukrajnához csatolták Kárpátalját, és megszüntették Kárpátalja területi autonómiáját. Bevezették a mezőgazdaságban a kolhoz rendszert, valamint a kis- és nagyipart államosították, és Kárpátaljáról tartották kézben fél évszázadon át a Duna-medence megszállását! A ruszint ukrán tájnyelvnek minősítették, és bevezették az

ukrán anyanyelvre történő áttérést. Nem igaz az az állítás, hogy a ruszinok az ukránoknak egy törzse. A ruszinok valójában a fehérorvátokkal azonosak, a Magyar Királyságban 1000 éven át megőrizték nemzeti öntudatukat, ugyanakkor az ukránok több száz éven át lengyel uralom alatt jobbágyokként éltek, és nyelvük felerészben lengyel szavakból áll, tehát semmi közük nincs a ruszinokhoz, pontosabban a fehérorvátokhoz. Nem tudom, hogy milyen világpolitikai érdekből kell az ukránokat szeretnünk, és miattuk komoly anyagi veszteségeket elszenvednünk?! A magyar Kormány miért nem képes Kárpátalja igazi érdekei szerint politizálni?! Kárpátalja egész területére, nem csak a magyar lakta sávra kell követelni a területi autonómiát!

1945-ben is a régi kuruc vers szerint alakult Magyarország sorsa: „Két pogány közt egy hazáért omlik ki vére!...”

Budapest, 2014. január 12.

vitéz Hábel György
ny. főmérnök

Budapest